

MEMO- RANDUM

**Aanspreekpunt
Privaat Beheer
– Natuur en Bos**

ter gelegenheid van
de verkiezingen van 9 juni 2024
voor het Vlaams Parlement.

MEMO- RANDUM

Natuur

Natuur
vs Landschap

Bos en hout

Fiscaliteit

APB-NB is in 2014 opgericht met als doel de stem van de private bos- en natuureigenaars te verenigen om te komen tot een constructief en efficiënt overleg met de beleidsmakers. Daarmee werd ook een inhaalbeweging gemaakt richting het financieren van een vertegenwoordiging van de private sector in natuur- en bosmateries. Het APB-NB heeft bijgedragen aan diverse overlegfora en adviesinstanties inzake natuurontwikkeling en bosbouw. Via het APB-NB is heel wat kennis en ervaring bijeen gekomen om het beleid via eigen vertrouwde rang door te vertalen naar de private sector.

De private sector wordt specifiek gekenmerkt door de horizontale verwevenheid in kaders en regelgeving. Zo worden private natuur- en bouseigenaars ook geconfronteerd met ruimte, water, erfgoed, landbouw, fiscaliteit, toerisme e.a. Dit maakt dat de implementatie op terrein regelmatig stoot op beperkingen in de regelgeving. APB-NB heeft zich geprofessionaliseerd om deze problemen te identificeren en onder de aandacht te brengen van beleidsmakers. APB-NB zoekt steeds in maximale samenwerking naar oplossingen zodat private eigenaars gemotiveerd zijn om in te zetten op de vooropgestelde beleidsdoelen. De private eigenaars die APB-NB vertegenwoordigt beheren samen meer dan 600.000 ha of 60% van de open ruimte in Vlaanderen. Daarvan is 100.000 ha privaat bos, 50.000 ha privaat natuurgebied en 450.000 ha landbouwgrond onder verschillende vormen van gebruik.

Het beheer van eigen bos en natuur is iets waar private eigenaars trots op zijn. Het is een voorrecht, maar zij beseffen dat elk recht ook plichten inhoudt. Een van die plichten kan ingevuld worden door bij te dragen aan beleidsdoelen die impact hebben op belangrijke actuele kwesties zoals gezonde lucht, gezond water, een klimaatresistente omgeving, biodiversiteit, voedsel, energie, erfgoed, recreatie...

De vorige regeerperiode heeft ingezet op hoge ambities om diverse hieraan gerelateerde kwesties vast te leggen in doelen en plannen. Er is ook ingezet op de verdere uitwerking van de implementatie van reeds lang hangende kwesties. Er zijn ook nieuwe regels opgemaakt waar private eigenaars mee aan de slag kunnen. Uiteraard zijn er ook nog heel wat aandachtspunten, waar wij de volgende regering vragen om deze concreet op te nemen in het nieuwe beleid. Hieronder geven wij graag onze kernboodschappen en suggesties, die wij ook onderzocht hebben op draagvlak bij andere plattelandsactoren.

Natuur

A photograph of a wooden boardwalk winding through a field of tall, dry, golden-brown grass. The boardwalk is made of wooden planks and leads from the foreground into the distance. In the far distance, a small group of people can be seen walking on the path. The sky is a clear, pale blue. The word "Natuur" is overlaid in large white letters in the center of the image.

Natuur

Samen door dezelfde bril kijken

Geef de opdracht aan projectmanagers bij de administraties om zich bij projecten ook in de schoenen van private beheerders te zetten. Door samen te kijken naar de problemen waar private personen tegen botsen, kan immers gewerkt worden aan oplossingen die in de praktijk werken en economisch-financieel haalbaar zijn en op die manier andere particulieren kunnen inspireren.

Voer beleid met de wortel

Stimuleer goed beheer door alle soorten private partners op diverse niveaus (vergunningen, beheer, financieel, regelgeving, administratie) te stimuleren voor hun bijdrage aan maatschappelijke doelstellingen. Vermijd om alles in wetten en regelgeving te willen vastleggen, maar laat ruimte voor gemotiveerde afwijkingen voor wie significante inspanningen voor de maatschappij doet.

Richt de adviesinstantie natuurbeheerplannen op

Maak daarbij ook werk van de oprichting van de voorziene adviesinstantie uit het Natuurdecreet die zich objectief kan buigen over betwistingen en voorzie in de mogelijkheid om de resultaten te analyseren voor toekomstig beleid. Voorzie deze instantie van adequate ondersteuning opdat ze volwaardig werk kan leveren.

Verminder administratieve lasten voor de beheerder

Beheer voor beleidsdoelen kan op vele vlakken ook reeds gestimuleerd worden door de administratieve lasten te verminderen. Bv. hoewel vele eigenaars hun privacy waarderen, zijn er ook vele eigenaars, groot en klein, die hun private domeinen willen openstellen, maar de vele administratie t.o.v. de vergoeding afschrikt. Laat bv. ook werk maken van een natuurbeheerplan "light" voor wie wil bijdragen aan natuurdoelen, maar niet in de (financiële) mogelijkheid is om de drempel voor type 2 te halen, denk aan alle eigenaars van kleine oppervlaktes (tuin), stepping stones, hagen in voedselproducerend landbouwgebied, onderetages in houtproducerende bossen, etc.

Integratie natuur- en bosdecreet

Maak gelijktijdig werk van de zogenaamde trein 2 van de integratie van natuur- en bosdecreet, met daarin verweven het economisch belang voor voedsel- en houtproductie en andere economische verdienmodellen (bv. jacht, vruchtenpluk, zacht en/of gezonde toerisme en recreatie) die de vooropgestelde natuurdelen niet inhiberen. Laat de Gewestelijke Overleginstantie Natura 2000 (GOI) werk maken van een gedragen tekstvoorstel.

Schaf de goldplating van type 4 NBP af

Natuurbeheerplan type 3 vs type 4: Beide beheerplannen hebben biologisch-wetenschappelijk dezelfde doelstelling = 100 % van het terrein beheren ten voordele van de besluitmatig bepaalde natuurstreefbeelden. Bij type 4 wordt de beheerder na afloop (24 jaar) verplicht een nieuw beheerplan in te dienen, bij type 3 geldt (zoals ook voor type 1 en 2) het stand still principe. Er is dus biologisch en juridisch geen verschil in bescherming. Wel hangen enkel aan type 4 extra stimulansen en verbodsbepalingen die discriminerend zijn voor particulieren. Motiveer alle eigenaars die hun grond 100% voor natuur inzetten met dezelfde stimulansen.

Maak van zelfrealisatie een volwaardig instrument

Stimuleer verder de mogelijkheid tot zelfrealisatie bij beleidsinitiatieven en maak de koppeling met vergoeding voor waarde/gebruikersdaling, de zogenaamde kapitaalschade en gebruikersschade. Dit is de nooit opgeloste bestemmingskwestie uit het nieuwe Natuurdecreetverhaal. Het gevolg is een duur aankoopregime. Het instrument bestaat weliswaar in de ruimtelijke ordening, bij inzet van het Landinrichtings-instrumentarium, bij inzet van EU of Vlaamse middelen door overheden, maar zijn niet rechtstreeks toegankelijk voor eigenaars die gebruik willen maken van de zelfrealisatie.

Verkoop grond overheid

Diverse overheidsinstanties hebben over de jaren heen veel gronden verworven voor diverse doelen. Vandaag vullen een aantal van die gronden hun doelen niet meer in of zijn ze niet meer efficiënt. Ze worden in extern beheer gegeven, doch voor sommige gronden zou een verkoop logischer zijn. De opbrengst kan dan ingezet worden om huidige beleidsdoelen in te vullen. Maak dat agentschappen en departementen de mogelijkheid onderzoeken hun gronden die niet meer aan beleidsnoden voldoen te verkopen.

Parken: kans of Damocleszwaard?

Het Vlaamse parkendecreet wordt verweten vanuit een topdownbenadering te zijn geschreven. Om het draagvlak te versterken is het belangrijk dat bijdragen vrijwillig blijft en gestimuleerd wordt via een brede waaier aan publieke en private financiering op maat. Ondersteun de private sector daarin en geef hen statutair een stem in het parkenbureau conform de oppervlakte die zij vertegenwoordigt. Zet zo in op samenwerking en onderhandeling met respect en oplossingen op maat van alle betrokkenen en geïmpacteerden.

Vertegenwoordiging in Regionale landschappen

In het nieuwe decreet landschapszorg krijgen de regionale landschappen een prominenter rol, waarbij zij meer mogelijkheden krijgen om de coördinatie van de plattelandsgebruikers te ondersteunen. De private eigenaars zijn in de regionale landschappen echter niet altijd statutair vertegenwoordigd. Geef private eigenaars ook hierbij professionele steun en een gelijkwaardige stem om hun sector te vertegenwoordigen.

Ecosysteemdiensten vergoeding

Met de nieuwe markt van credits (carbon, biodiversity) wordt hier eindelijk een antwoord op geboden. Betrek de private eigenaars bij de praktijk en de beleidsvorming zodat deze credits eerlijk worden toegekend.

Herwaardeer de GOI

Voor de GOI werd in 2009 een charter ondertekend door de plattelandsactoren die geïmpacteerd of betrokken zijn bij de Natura 2000 implementatie. Daar is een platform van draagvlak en samenwerking ontstaan. Vandaag is dit gedegradeerd tot een eenzijdige informatiedoorstroom, wat resulteert in vermindering van het draagvlak. Waardeer dit platform opnieuw op tot een volwaardig overlegorgaan.

Respect voor eigendomsrecht

Overheden, universiteiten, onderzoeksinstituten en NGO's maken vaak gebruik van (Europese project)subsidies, waarbij zij realisaties doen op private terreinen. De eigenaars stellen hun gronden en tijd gratis ter beschikking. Bij de communicatie zowel als de stimulansen worden die eigenaars vervolgens vergeten. Stimuleer administraties en (lokale) overheden om private eigenaars gelijkwaardig te laten meespelen in projecten.

Stimuleer samenwerken

Wanneer administraties en onderzoeksinstituten vanuit hun opzicht werken rond projecten, missen ze vaak de praktijk van de particulier. Stimuleer hen daarom om samen te werken met de private sector in de zoektocht naar productieve oplossingen en doorvertaling van beleid en actualia (bv. rond het gebruik en afzetmarkt van de lokale houtvoorraad in een veranderend klimaat, omschakelen naar klimaatneutrale natuur, bossen en landbouw, hydrologische adaptatie van terreinen en landschappen, herstel en beheer van erfgoedelementen...).

Zet in op efficiënte handhaving

Zet de gesprekken rond betere handhaving en schadebeheer op het platteland verder en maak daarbij werk van de herwaardering van het statuut (bijzondere) veldwachters voor hulp in handhaving, beheer en bestrijding. Maak het statuut opnieuw aantrekkelijk in de huidige tijdsgeest. De (bijzondere) veldwachters kunnen zowel door publieke als private eigenaars ingezet worden voor heel wat taken en spelen bovendien een belangrijke rol in sensibilisering van een groot publiek.

An aerial photograph of a landscape. On the left, there is a dense forest with trees in various shades of green and yellow. To the right of the forest is a large, flat, green field, possibly a meadow or a crop field. In the bottom right corner, there is a body of water, likely a lake or a reservoir, with a dark, reflective surface. The text "Landbouw vs Natuur" is overlaid in the center of the image in a large, white, sans-serif font.

Landbouw vs Natuur

Natuur vs Landbouw

Natuur in landbouwgebied

Betrek in het onderzoek naar het statuut van “natuur in landbouwgebied” de eigenaars van die gronden in afspraken en contracten. De eigenaar kan immers als enige sommige engagementen nemen zoals bebossing.

Stiefmoederlijke behandeling herstel PAS

Heb in de PAS aandacht voor het herstelbeleid en biedt oplossingen voor private eigenaars van getroffen landbouwbedrijven/gronden die verpacht zijn. Ga daarvoor in gesprek met de private en landbouwsector om werkbare oplossingen te vinden voor beiden.

Bos en hout

Bos en hout

10.000 ha extra bos

Private eigenaars ondersteunen de nood aan extra bos. Er zijn echter diverse knelpunten die de realisatie door particulieren tegenwerken (bv. de eeuwigdurende pacht, tegenadviezen van lokale overheden, enz.). Neem deze op en bouw met de sector instrumenten om hieraan te werken.

O&O klimaatadaptatie

Onze huidige bossen zijn niet aangepast aan het snel veranderende klimaat! Kennis en onderzoek rond Vlaamse bossen is de laatste jaren sterk teruggedrongen ten voordele van natuurexpertise. Versterk opnieuw het Vlaamse bosonderzoek zodat de juiste herkomsten en kruisingen onze bossen kunnen van afsterfte.

Voorkom een houtcrisis voor onze bedrijven

Vlaanderen is netto-houtimporteur (onze zelfvoorzieningsgraad is < 10%). Op basis van de huidige bossamenstelling (met veel dood hout, o.m. door letterzetter) voorspelt men over 10-15 jaar een tekort aan hout voor de lokale verwerking. Het is cruciaal om nu de eigen voorziening in bruikbaar hout in de bossen te versterken. Houd bij de opmaak van bosbeleid naast het natuuraspect ook rekening met de lokale hout economie. Bv. van welke klimaatresistente/standplaatsgeschikte soorten over 20-30 jaar nood zal zijn voor de lokale markt (ruim 50.000 mensen rechtstreekse tewerkstelling in Vlaanderen).

Enkel duurzaam hout verkopen door publiek instellingen

Bij publieke aankopen is er vandaag geen verplichting dat deze duurzaam gecertificeerd moeten zijn. Verplicht bij publieke aankopen dat het hout duurzaam erkend is.

Memorandum bosgroepen

Ondersteun verder de bosgroepen als efficiënt instrument om bos- en natuur goed te beheren, zie memorandum bosgroepen.

Memorandum bosforum

Wij verwijzen naar het memorandum van het bosforum voor de insteek van de Vlaamse bos- en houtsector naar het toekomstige beleid.

Fiscaliteit

A photograph of an elderly man and a young child walking away from the camera on a path in a forest with autumn foliage. The man is wearing a dark jacket and pointing upwards, while the child is wearing a red hat and a dark jacket, holding the man's hand. The scene is bathed in warm, golden light, suggesting late afternoon or early morning. The background is filled with trees and bushes with yellow and orange leaves. The overall mood is peaceful and nostalgic.

Fiscaliteit

Zorg voor een objectieve fiscale hervorming

Het is niet logisch dat private eigenaars die hun eigendom inzetten voor erfgoed, natuur, en andere maatschappelijke doelen zonder economisch nut dezelfde taksen (OV, erfenis, verkoop...) dienen te betalen als gronden die niet onder dit statuut vallen. Verlaag de taksen als stimulans voor wie bijdraagt aan maatschappelijke doelen.

Gelijkschakeling België

Daarenboven zijn de regels verschillende in Brussel, Vlaanderen en Wallonië. De regel waarbij men nog 3 jaar moet leven na schenking is afgeschaft in Brussel, maar niet in Vlaanderen en Wallonië.

Schaf fiscale benadeling t.o.v. buitenlanders af

Brusselaars die grond hebben in Vlaanderen kunnen geen aanspraak maken op fiscale voordelen voor natuurherstel, terwijl buitenlanders met grond in Vlaanderen dit wel kunnen. Europese rechtspraak heeft dit reeds als oneerlijk bestempeld. Maak werk van een ruling of volwaardige gelijkstelling voor alle Belgen, zodat alle Belgen met grond in een ander landsdeel van dezelfde fiscale voordelen gebruik kunnen maken.

Onderzoek instrumenten voor beheer in mede-eigendom

Veel gronden zitten in een vorm van mede-eigendom zonder duidelijkheid over het beheer. Onderzoek de noden om deze gronden ook te beheren, stimuleer hen samen met de sector om tot oplossingen te komen zodat voor die gronden interessante instrumenten voor beheer zijn. Bv. bosgroepen de mogelijkheid geven om onbeheerde bossen te beheren, ook in mede-eigendom, fiscale stimuli, juridische vereenvoudiging...